

Kitaabka Daanyeel - Boqol iyo Siddeetan iyo Sagaalaad

Dharka Nebiyadeed ee Dagaalkii Paaniyuum: Hordhac u ah Sharciga Axadda

Jeff Pippenger
2024-04-19

Dagaalkii Paniyam wuxuu asal ahaan ahaa dagaal ruuxi ah. Wax yar ka hor sharciga Axadda, madaxweynihii siddeedaad, oo ah kii lixaad tan iyo Ronald Reagan wakhtiga dhammaadka ee 1989, kaas oo sidoo kale ah madaxweynihii ugu dambeeyey ee Jamhuuriga, isla markaana ah madaxweynihii ugu taajirsanaa, oo weliba kiciya dhammaan boqortooyada caalamiyeynta, ayaa hoggaamin doona Protestantism-ka riddowday si uu uga adkaado diinta Giriigga ee Pan, taas oo ah “woke-ism”-ka caalamiyeynta. Aayadaha kow iyo tobnaad iyo laba iyo tobnaad, taariikhda ka bilaabmaysa Dagaalkii Ukraine ee 2014 waxay ku dhammaanaysaa sharciga Axadda ee aayadda lix iyo tobnaad. Aayadda shan iyo tobnaad waa Dagaalkii Paniyam, Dagaalkii Paniyamna wuxuu horseedaa dagaalkii Actium, kaas oo ah Dagaalkii Dunida ee Saddexaad.

Saacadda “dhulgariirka weyn”, kaas oo ah sharciga Axadda ee aayadda lix iyo tobnaad, Islaamka hoogga saddexaad ayaa weerara Maraykanka, isagoo ka cadhaysiinaya quruumaha oo keenaya halaag qaran. Waa Dagaalkii Panium kan ka horreeya weerarkaas. Marka la gaadho sharciga Axadda, waxaa la dhisaa isbahaysiga saddex-geesoodka ah ee masduulaagga, bahalka, iyo nebiga beenta ah.

“Iyada oo la soo saaro amar dhaqan-gelinaya hay’adda Baabtiisnimada iyadoo lagu xadgudbayo sharciga Ilaah, qarankeenna ayaa si buuxda isaga goyn doona xaqnimada. Markii Protestantism-ku gacanteeda ka dul fidin doonto godka si ay u qabato gacanta awoodda Roomaanka, markii ay ka dul gaadhi doonto yaamayska si ay gacmaha ula qabsato Ruuxaanayadda, markii, iyadoo ay saamaynayso midowgan saddex-geesoodka ahi, dalkeenna diidi doono mabda’ kasta oo Dastuurkiisa ka mid ah oo ah dowlad Protestant ah oo jamhuuri ah, oo uu diyaarin doono dariiqii lagu faafin lahaa been-abuurka iyo dhalanteedyada baabnimo, markaas ayaynu ogaan karnaa in wakhtigii yimid ee shaqaynta yaabka leh ee Shaydaanku uu yimid, iyo in dhammaadku dhow yahay.” Testimonies, volume 5, 451.

Markaas, boogtii dhimashada lahayd ee baabanimada si buuxda ayaa loo bogsiyey, oo iyadu si sarreeya ayay u talisaa ilaa ay ugu dambayntii gaadho dhammaadkeeda iyada oo aan cidina u gargaarin. Waa marka Rooma ka adkaato caqabadda saddexaad in ay taliso, sida ay u metelayso Roomaankii jaahiliga ahaa ee ku qoran Daanyeel cutubka siddeedaad, aayadda sagaalaad, iyo cutubka kow iyo tobnaad, aayadaha lix iyo tobnaad ilaa sagaal iyo tobnaad. Markii Roomaankii baabanimadu ka saaray saddexdii gees, si sarreeya ayuu u talinayey kun iyo laba boqol iyo lixdan sannadood, sida uu Roomaankii jaahiliga ahaa isaguna si sarreeya u talinayey saddex boqol iyo lixdan sannadood markii uu ka adkaaday Masar, oo ahayd caqabaddii saddexaad, Dagaalkii Actium sannadkii 31 BC.

Naxwaha, raac-dheeraadka “ium” waxaa lagu daraa dhammaadka eray si loo sameeyo magac tilmaamaya meel, xaalad, ama ururin wax ka mid ah. Waxa si caadi ah loogu adeegsadaa samaynta ereyo farsamo iyo cilmiyeed, gaar ahaan kimistariga iyo bayoolajiga. Tusaale ahaan: “stadium” waxa loola jeedaa meel loogu talagalay tartamada ciyaaraha fudud ama munaasabadaha kale, “aquarium” waxa loola jeedaa meel lagu hayo nooleyaasha biyaha ama dhirta biyaha si loo bandhigo, halka “gymnasium” uu tilmaamayo meel loogu talagalay jimicsi jireed ama tababar. Eraybixinta cilmiga, “ium” inta badan waxaa loo adeegsadaa in lagu muujiyo curiye ama iskudhis kiimiko, gaar ahaan marka curiyaha ama iskudhiskaas la go’doomiyey ama la helay. Tusaale ahaan: “sodium” waxa loola jeedaa curiye kiimiko oo leh summadda Na, “calcium” waxa loola jeedaa curiye kiimiko oo leh summadda Ca.

Bilowgii taladii sarreynta lahayd ee Roomaankii jaahiliga ahaa waxaa lagu hirgeliyey Dagaalkii Actium, Dagaalkii Panium-na wuxuu albaabka u furay dagaalka uu Actium matalo; waayo “line upon line” Actium wuxuu u taagan yahay sharciga Axadda marka baabasiintu mar kale dunida si sarreyn leh u xukunto.

Actium wuxuu ahaa dagaal badeed, Paniumna wuxuu ahaa dagaal dhuleed; sidaas darteed xidhiidhka labadan dagaal wuxuu matalaa dagaal caalami ah oo koobaya berriga iyo baddaba. Actium, oo ah dagaalkii badeed ee ugu caansanaa taariikhdii qadiimiga ahayd, isaguna wuxuu matalaa dagaal caalami ah, waayo “biyihii aad aragtay, meesha ay dhilladu ku fadhido, waa dadyow, iyo dad badan, iyo quruumo, iyo afaf.” Panium wuxuu matalaa dagaal ruuxi ah oo ku lammaan dagaal siyaasadeed xilliga sharciga Axadda ee dhowaan iman doona.

Ereyga “pan” marka ay magac tahay, waxay leedahay macnayaal badan oo ku xiran duruufaha loo adeegsado; hase yeeshee, khuraafaadka Giriigga gudaheeda, Pan waa ilaaha adhijirrada, adhiga, muusigga miyiga, iyo dhulka duurjoogta ah. Badanaa waxaa lagu sawiraa qaab badh-nin ah, badh-riyood ah, waxaana lagu yaqaanaa jacaylkiisa muusigga iyo dabecadda.

“Sida falka ugu sarreysa ee riwaayadda weyn ee khiyaanada, Shayddaan qudhiisu wuxuu iska dhigi doonaa Masiixa. Kaniisaddu muddo dheer waxay ku andacoonaysay inay sugayso imaatinka Badbaadiyaha sida dhammaystirka rajadeeda. Hadda khiyaanoolaha weynu wuxuu ka dhigi doonaa inay u ekaato in Masiixu yimid. Qaybo kala duwan oo dunida ka mid ah, Shayddaan wuxuu dadka dhexdiisa isu muujin doonaa sidii uun ah haybad leh oo iftiin dhalaalaya leh, isagoo u eg tilmaanta Wiilka Ilaah ee Yooxanaa ku bixiyey Muujintii. Muujintii 1:13–15.” Dagaalkii Weynaa, 624.

Pan waa ilaaha adhijirrada, wuxuuna isu ekaysiin doonaa Adhijirka runta ah. Isu-ekaysiinta Masiixa ee Shayddaanku waxay ka bilaabataa sharciga Axadda, waayo “marka amarka” “aynu” markaas “ogaanno in wakhtigii uu yimid hawlgalka yaabka leh ee Shayddaanka iyo in dhammaadku dhow yahay.”

Ereyga “pan” waxa kale oo ay tilmaami kartaa weel karinta oo gaaban, afkiisuna ballaadhan yahay, oo loo adeegsado shiilidda, dubidda, ama karinta cuntada. Dagaalka ugu dambeeya wuxuu ku salaysan yahay Yerusaaalemta ruuxiga ah, buurta quduuska ah ee calan ahaan kor loo taagay, iyo buurta adhiga kale ee Ilaah ee weli Baabuloon ku jira ay u cararaan. Wakhtigaas quruumaha oo

dhammu waxay ku soo kici doonaan Yerusaalementa ruuxiga ah, taas oo lagu aqoonsaday “koob” (pan).

Kanu waa warka culus ee erayga Rabbiga ee ku saabsan Israa’iil, ayaa Rabbigu leeyahay, kaas oo samooyinka fidiyey, oo aasaaska dhulka dhigay, oo ruuxa dadka ku dhex sameeya. Bal eega, Yerusaalement waxaan ka dhigi doonaa koob gariir u keena dadyowga ku wareegsan oo dhan, markay go’doominta ku jiraan, iyadoo ka gees ah Yahuudah iyo Yerusaalementa. Oo maalintaas ayaan Yerusaalement ka dhigi doonaa dhagax culus oo dadyowga oo dhan u ah; kulli kuwa isugu hawla inay qaadaan way ku kala go’i doonaan, in kastoo dadyowga dhulka oo dhammu ay isu soo urursadaan iyada ka gees ah. Sekaryaah 12:1-3.

Yerusaalementa sidoo kale waa dheriga karinta, waayo waa weelka lagu fuliyo riwaayadda. “Dheriga karinta” waa digsigu wax lagu kariyo.

Markaasuu igu yidhi, Wiilka Aadanow, kuwanu waa nimanka shar hindisa oo talo xun ka bixiya magaaladan; kuwaasoo leh, Waqtigu ma dhow; aynu guryo dhisanno; magaaladanu waa digsigu, innaguna waxaannu nahay hilibka. Sidaas daraaddeed iyaga wax ka sii sheeg, wax ka sii sheeg, Wiilka Aadanow. Markaasaa Ruuxa Rabbigu igu soo degay, oo igu yidhi, Hadal; Sayidka Rabbiga ahu wuxuu leeyahay, Sidaasaa u hadasheen, reer binu Israa’iilow; waayo, waxaan garanayaa waxyaalaha maskaxdiinna ku soo kaca, mid kasta oo ka mid ah. Kuwii idinka laayay ayaad magaaladan ku badiseen, oo jidadkeediina waxaad ka buuxiseen kuwii la laayay. Sidaas daraaddeed Sayidka Rabbiga ahu wuxuu leeyahay, Kuwiinna la laayay oo aad dhexdeeda dhigteeni, iyagu waa hilibka, magaaladuna waa digsigu; laakiinse anigu dhexdeeda ayaan idinka soo bixin doonaa. Seeftaad ka cabsateen, oo anna seef baan idinku soo dejin doonaa, ayaa Sayidka Rabbiga ahu leeyahay. Oo dhexdeedana waan idinka soo bixin doonaa, oo waxaan idiin gacangelin doonaa gacmaha shisheeyayaasha, oo xukummona waan idinku dhex fulin doonaa. Seef baad ku dhici doontaan; waxaan idinku xukumi doonaa sohdinta dalka Israa’iil, oo waxaad ogaan doontaan inaan anigu Rabbiga ahay. Magaaladanu idiinma ahaan doonto digsigiinna, idinkuna dhexdeeda hilib kuma ahaan doontaan; laakiinse waxaan idinku xukumi doonaa sohdinta dalka Israa’iil. Oo waxaad ogaan doontaan inaan anigu Rabbiga ahay; waayo, qaynuunnadaydii kuma socon, xukummadaydiina ma aydnaan samayn, laakiinse waxaad yeesheen siduu yahay caadada quruumaha idinku wareegsan. Yexesqeel 11:2–12.

Af-Ingiriisiga, “pan” marka ay horgale ahaan timaaddo waxay ka dhigan tahay “caalami,” “dhammaan,” ama “guud ahaan.” Tusaale ahaan, “panorama” waxay tilmaamaysaa muuqaal ballaadhan ama dhammaystiran oo deegaan ah, “pantheism” waxay tilmaamaysaa caqiidada ah in koonku yahay rabbaani, halka “Pan-American” ay tilmaamayso wax khuseeya dhammaan dalalka qaaradaha Ameerika. Sidaas awgeed “pan” waxay tilmaamaysaa dagaal caalami ah.

“Shaydaanku wuxuu maanka ku mashquulinayaa su’aalo aan muhiim ahayn, si aanay aragti cad oo qeexan ugu arkin arrimaha ahmiyad weyn leh. Cadowgu wuxuu qorshaynayaa inuu dunida dabin geliyo.

“Dunida waxa loogu yeedho Masiixiyiinta waxay noqon doontaa masraxa falallo waaweyn oo go’aan leh. Ragga xilka haya waxay soo saari doonaan sharciyo xukuma damiirka, iyadoo

raacaya tusaalaha Baa'binimada. Baabuloon waxay quruumaha oo dhan ka waraabin doontaa khamriga cadhada sinooyinkeeda. Qaran kastaa wuu ku lug yeelan doonaa." Selected Messages, buugga 3, 392.

Ereyga "act" marka ay magac tahay waxay ka dhigan tahay "go' aan rasmi ah oo qoran ama xeer uu dejiyey hay'ad sharci-dejin ah."

"Markii qarankeenna uu sidaas uga gadoodo mabaadi' da dowladdiisa oo uu dejiyo sharci Axad ah, Protestantism-ku ficilkan wuxuu ku biiri doonaa gacmo-qabsiga wadaadnimada Roomaanka." Testimonies, volume 5, 712.

Waxa loogu yeedho dunida Masiixiga waa masrax ay ka socdaan falal waaweyn, ama qisooyin, oo qaran kastaa (pan) ku lug yeelan doono. Ereyga "fal" waxa kale oo uu tilmaami karaa qayb ama goos ka mid ah ruwaayad, filim, ama bandhig kale, oo badanaa lagu garto dhacdooyin ama hawlo gaar ah. Ereyga "fal" marka uu yahay fal ahaan, waxa uu ka dhigan yahay samaynta ficil gaar ah ama u dhaqmid hab cayiman. Waxa kale oo uu tilmaami karaa iska yeelyeel ama door-jilid, sida marka lagu jilo ruwaayad ama filim.

"Dunidu waa masrax. Jilayaasha, oo ah dadka deggan, waxay isu diyaarinayaan inay qaataan kaalintooda riwaayadda weyn ee ugu dambaysa. Ilaah indhaha waa laga lunsaday. Dadweynaha faraha badan ee aadanaha dhexdooda ma jiro midnimo, marka laga reebo marka dadku isu bahaystaan inay fuliyaan ujeedooyinkooda danaysiga ah. Ilaahna wuu eegayaa. Qasdiyadiisa ku saabsan kuwa isaga ku caasiyoobay way rumoobi doonaan. Dunida laguma wareejin gacmaha dadka, in kastoo Ilaah uu oggolaanayo in canaasiirta jahawareerka iyo nidaam-darradu ay xukun yeeshaan in muddo ah. Awood xagga hoose ka timid ayaa ka shaqaynaysa inay keento muuqallada waaweyn ee ugu dambeeya ee riwaayadda,—Shaydaan oo u imanaya sidii Masiixa, oo ku shaqaynaya khiyaano kasta oo xaq-darro ah kuwa isku xidha ururro qarsoon. Kuwa isu dhiibaya damaca isbahaysiga waxay hirgelinayaan qorshayaasha cadowga. Sababtu waxay raaci doontaa natiijada."

"Xadgudubku waxay ku dhowdahay inay gaadho xadkeedii ugu dambeeyey. Jahawareer baa dunida ka buuxa, waxaana dhawaan ku soo degi doona dadka argagax weyn. Dhammaadku aad buu u dhow yahay. Innaga oo runta naqaan waa inaynu isu diyaarinno waxa dhawaan dunida ugu soo degi doona si lama filaan ah oo wax walba qariya." Review and Herald, September 10, 1903.

Paniyam iyo Aktiyam waxay matalaan Dagaalkii Saddexaad ee Adduunka. Dagaalkaas dhexdiisa waxaa jiri doona muuqaallo ka sarreeya dabiicadda sida uu u matalo ilaaha-riyaha ah ee Giriigga, Pan. Dagaalku wuxuu la xiriiri doonaa dhaqan-gelinta sharciga Axadda oo ah "fal." Dagaalkaasna waxaa lagu aqoonsaday inuu yahay "muuqaalladii ugu dambeeyey ee riwaayadda weyn," waayo ma aha oo keliya falka sharciiyeed ee lagu dhaqan-gelinayo sharciyada Axadda, balse sidoo kale waa gunaanadka riwaayadda injiilka saacadaha xidhitaanka ee waqtiga imtixaanka aadanaha. Ka hor dagaalka ay Paniyam iyo Aktiyam si nebiyad ahaan ah ugu midoobaan, aayadda lix iyo tobnaad ee Daanyeel cutubka kow iyo tobnaad, ciidanka Ilaah ee maalmaha ugu dambeeya mar hore ayaa la kicin doonaa, calankoodana, kaas oo ah astaan-ciidan, ayaa markaas la taagi doonaa. Macnaha asaasiga ah ee "astan-ciidan" waa calanka ciidan.

Cakt iyo Paan waa Actium iyo Panium, af-yaqaanka Cajiibka ahna wuxuu xukumay juqraafiga, magacyada, iyo taariikhda labadii dagaalba, waayo waa taariikhda isla markiiba ka horraysa sharciga Axadda ee dhowaan imanaya. Dagaalkii Panium wuxuu dhacay 200 BC, aayadda lix iyo tobannaadna waxay tilmaamaysaa Rooma oo Yerusaaalem qabsatay 63 BC.

Inta u dhexeysa taariikhda maalmaha ugu dambeeya ee lagu matalay muddada u dhexeysa 200 BC iyo 63 BC, samaysanka ekaanta bahalka ee Maraykanka dhexdiisa waa la dhammaystiri doonaa, sida lagu matalay taariikhda 161 BC ilaa 158 BC. Ka hor muddada ay ka dhacayaan dhaqdhaqaaqyada ugu dambeeya ee lagu taagayo ekaan bahal gudaha Maraykanka, waxaa jiri doona dhacdo lagu matalay kacdoonkii Modein ee 167 BC. Kacdoonkaas waxaa lagu tusaaleeyey kacdoonkii ka dhanka ahaa diintii qasabka ahayd ee Giriigga, kacdoonkaasina wuxuu horseedi doonaa calaamad jidka ah oo lagu matalay quduus-ka-dhigistii mar labaad ee macbudka sannadkii 164 BC.

164 BC waxaa Yuhuuddu u xusuustaan mucjisadii saliid quduus ah oo ku filnayd hal maalin, haddana siddeed maalmood sii socotay. Sidaas daraaddeed 164 BC, oo ka horreysa 161 BC, waxay tilmaamaysaa mucjiso shaydaani ah oo loo sameeyey dadka Ilaah ee riddada noqday. Mucjisada waxaa lagu muujiyey hal maalin oo soo saartay siddeed maalmood, saliidii maalintaas kowaadna waxay ahayd wixii quudiyey siddeeddii maalmood oo dhan. Mucjisada waxaa lagu soo dejiyey qaybta kowaad oo ka mid ahayd toddobada, astaantan taariikheedna waxaa la dhex dhigay isla taariikhda uu ka rumoobayo halxidhaalaha siddeedaadka oo ka mid ah toddobada, kaas oo ku dhacaya labadaba geeska Jamhuuriga ee riddada noqday iyo geeska Protestant-ka ee riddada noqday.

Muuqashada mucjisooyinka shaydaanniga ah ka hor sharciga Axadda ee dhowaan iman doona waxay la xiriirtaa ilaaha Giriigga ah ee Pan. Marka Dagaalkii Panium la galo oo ay ku guulaystaan Trump iyo Protestantiisamka riddowday, “sanduuqii Pandora” waa la furi doonaa, mana jiri doonto jid lagu xalliyo dhibaatooyinka markaas lagu sii dayn doono aadanaha, waayo, “cabsi weyn ayaa dhowaan ku soo degi doonta aadanaha. Dhammaadku aad buu u dhow yahay. Innaga runta naqaan waa inaynu isu diyaarinaynaa waxa dhowaan dunida ugu soo degi doona sida yaab wax walba ka sarreeya.”

Boqol iyo afartan iyo afarta kun waa kuwii lagu shaabadeeyey xoogga quduus ka dhigaya ee Erayga Ilaah, kaas oo la bixiyey iyada oo loo marayo furfuridda Muujintii Ciise Masiix. Muujintaasu waxay ka kooban tahay dhowr xariiq oo gaar ah oo run ah, waxayna bixisaa waxbarid quduus laga dhigay oo ku saabsan cidda Ciise yahay. Isaga oo ah Erayga Ilaah, Isagu waa Af-yaqaanka Yaabka leh ee xukumay af kasta oo aadanaha, maxaa yeelay xooggiisa ayuu ku keenay afalkii kala duwanaa markii uu jahawareer ku soo dejiyey munaaraddii Baabel. Isagu waa Tiriyaha Yaabka leh ee ku qariyey waxyaalaha qarsoon tirooyinka lagu soo bandhigay Eraygiisa, iyo guud ahaan uunka oo dhan. Isagu waa kan xukuma taariikhda, waayo taariikhdu waa qisadiisa. Isagu wuxuu abuuray dhulka, wuxuuna maamulay qaabka juqraafigeed ee meeraha dhulka Daadkii dabadiis, sidaas darteedna juqraafiyadaha nebiyadeed ee kala duwan ee ka kooban “runta” laga helo Eraygiisa. Boqol iyo afartan iyo afarta kun waxay matalaan, waxyaabo kale oo ka mid ah, kuwa muujiya iimaanka ah in Isagu wax walba abuuray.

Bilowgii waxaa jiray Eraygii, Eraygiina Ilaah buu la jiray, Eraygiina Ilaah buu ahaa. Isagu bilowgii Ilaah buu la jiray. Wax walba isaga ayaa lagu sameeyey; oo isaga la'aantiisna wax la sameeyey ma jirin. Yooxanaa 1:1–3.

Sheekada Sanduuqa Pandora waa khuraafaad ka mid ah khuraafaadka Giriiggii hore. Inta badan waxaa lagu weriyaa “Works and Days” oo uu qoray gabayaagii Giriigga ahaa ee Hesiod, iyo ilo kale duwan oo qadiimi ah. Si cad waa dib-u-dhigga waayo-aragnimadii Xaawo ee Beertii Ceeden. Magaca “Pandora” wuxuu ka yimaadaa khuraafaadka Giriiggii hore. Waxaa laga soo qaatay erayada Giriigga ah ee “pan” oo macnihiisu yahay “dhammaan,” iyo “dora” oo macnaheedu yahay “hadiyado.” Pandora micnaheedu waa “mid hibo kasta leh.” Xaawo waa astaanta kaniisadda, oo hadiyadaha oo dhammu waxaa laga helaa gudaha kaniisadda Ilaah.

Mithoolojiyada Giriigga, Pandora waxay ahayd haweeneydii ugu horraysay ee dhiman karta ee ilaahyadu abuurteen. Sida ku cad sheekadaas, waxaa sameeyey Hephaestus amarkii Zeus, boqorka ilaahyada, taasoo qayb ka ahayd qorshe lagu ciqaabay aadanaha. Mid kasta oo ilaahyada ka mid ah wuxuu Pandora siiyey hibooyin, oo ay ka mid ahaayeen qurux, haybad, garaad, iyo soo jiidasho. Zeus wuxuu siiyey weel (dib-u-sheegisyo dambe wuxuu isu beddelay sanduuq) wuxuuna ku amray inaanay marnaba furin xaalad kasta ha ahaatee. Xaawo waxaa loo sheegay inay wax ka cuni karto geed kasta marka laga reebo “geedka ku yaal bartamaha Beerta.”

Pandora, iyadoo xiisaha badani ka adkaaday, ugu dambayntii waxay u gacan gashay jirraabadda oo furtay weelkii. Markay sidaas samaysay, dhammaan xumaatooyinkii, xanuunnadii, iyo cudurradii markii hore gudihiisa lagu hayay ayaa dunida ku faafay, iyadoo silica iyo hoogga ku dhex fidinaya aadanaha. Hase ahaatee, hal shay ayaa weelka ku hadhay: rajada. Qaar ka mid ah noocyada sheekadan khuraafaadka ah, Pandora si dhakhso ah ayay u xirtay weelkii, taasoo ka hortagtay in rajadu baxsato; halka kuwa kale, rajaduna ay soo baxday, iyadoo bini'aadamka siisay ilays yar oo yididiilo iyo adkaysi leh marka ay dhibaatooyinka la kulmaan.

Dagaalkii Paniyum wuxuu ku biirayaa Dagaalkii Aktiyam xilliga dhow imanaya ee sharciga Axadda, waxaana sharciga Axadda ee dhow imanaya horay loogu sii tusaaleeyey imtixaankii Beerta Ceeden. Beerta gudaheeda imtixaanku wuxuu si fudud ugu koobnaa Aadan iyo Xaawo, laakiin maalmaha ugu dambeeya imtixaanku wuxuu u baahnaa inuu hortago binu-aadmiga oo dhan ee dunida oo idil. Imtixaankii ugu horreeyey ee rumaysadka ama gaalaysiinta Erayga Ilaah ee beerta ayaa tusaale u ah imtixaanka ugu dambeeya ee sharciga Axadda. Xaawo way ku dhacday imtixaankaas ugu horreeyey, oo waxay ku furtay daadadkii hoogga ee ku soo rogmay binu-aadmiga, sida lagu matalay khuraafaadka Pandora.

Marka Dagaalkii Panium ku biiro Dagaalkii Actium, imtixaankii lagu matalay Beertii Ceeden wuxuu ku furmi doonaa aadanaha oo dhan. Rajada markaas dunida loo fidinayo waa calanka kor loo qaado si dunida oo dhammu (panorama) u aragto.

Dadyowga dunida deggan oo dhammu, iyo kuwa dhulka ku noolow, fiiriya marka uu buuraha dushooda calan ka taago; oo marka uu buunka afuufo, maqla. Ishacyaah 18:3.

Waxaan daraasaddan ku sii wadi doonnaa maqaalka xiga.

“Dunidu waa masrax; jilayaasheeduna, kuwa deggan, waxay isu diyaarinayaan inay gutaan doorkooda riwaayadda weyn ee ugu dambaysa. Dadka badan ee aadanaha dhexdooda ma jiro midnimo, marka laga reebo marka dadku isu baheystaan inay fuliyaan ujeeddooyinkooda danaysiga ah. Ilaahna wuu eegayaa. Ujeeddooyinkiisa ku saabsan maaddooyinkiisa caasiyiinta ah waa la oofin doonaa. Dunida laguma wareejin gacmaha dadka, in kastoo Ilaah u oggolaanayo xoogagga jahawareerka iyo nidaam-darradu inay talada hayaan in muddo ah. Awood ka timaadda hoosta ayaa shaqaynaysa si ay u keento masraxyada waaweyn ee ugu dambaysa ee riwaayadda,—Shaydaan oo u imanaya sidii Masiixa, oo ku shaqaynaya khiyaanada oo dhan ee xaq-darrada dhexdeeda kuwa isku xidhaya ururro qarsoodi ah. Kuwa isu dhiibaya xamaasadda isu-bahaysiga waxay fulinayaan qorshayaasha cadowga. Sababtu waxaa raaci doona natiijada.”

“Farriintan weligeed farriintani uma khuseyn xoog ka badan sida ay maanta u khusayso. Dunidu si isa soo taraysa ayay u baalmaraysaa sheegashooyinka Ilaah. Dadku waxay ku dhiirradeen xadgudubka. Sharnimada dadka dunida deggan waxay ku dhowdahay inay buuxiso qiyaasta xumaantooda. Dhulkan wuxuu ku dhow yahay inuu gaaro heerka Ilaah u oggolaan doono baabbi’iyaha inuu ku fuliyo doonistiisa. Beddelidda sharciyada Ilaah sharciyada dadka, iyo kor u qaadidda Axadda, iyada oo lagu saleeyey amar bini’aadmi oo keliya, meesheeda Sabtida Kitaabka Quduuska ah, waa falka ugu dambeeya ee riwaayadda. Marka beddelkanu noqdo mid caalami ah, Ilaah wuu ismuujin doonaa. Wuxuu ku kici doonaa haybaddiisa si uu dhulka aad ugu gilgilo. Wuxuu ka soo bixi doonaa meeshiisa si uu dadka dunida deggan ugu ciqaabo xumaantooda, dhulkuna wuxuu muujin doonaa dhiiggeeda, mana qarin doono mar dambe kuwa lagu laayay.”

“Waxaynu taagan nahay iridda qalalaasaha qarniyada. Si degdeg ah oo isdaba-joog ah ayay xukummada Ilaah isu daba raaci doonaan,—dab, iyo daad, iyo dhulgariir, oo ay la socdaan dagaal iyo dhiig daadasho. Waa inaanan wakhtigan ka yaabin dhacdooyin waaweyn oo go’aan leh; waayo malaa’igta naxariistu ma sii joogi karto wakhti dheer si ay hoy ugu noqoto kuwa aan toobad keenin.

“Qalalaasuhu si tartiib tartiib ah ayay inoogu soo dhacaysaa. Qorraxdu waxay ka ifaysaa samooyinka, iyada oo maraysa meertadeedii caadiga ahayd, samooyinkuna weli waxay ku dhawaaqayaan ammaanta Ilaah. Dadku weli way cunayaan oo way cabbayaan, way beerayaan oo way dhisayaan, way guursanayaan oo gabdhahana waa la guursanayaa. Ganacsatadu weli way iibsanayaan oo way iibinayaan. Dadku weli way isa riixriixayaan, iyaga oo ku loollamaya meesha ugu sarraysa. Kuwa raaxada jecelna weli waxay ku soo qulqulayaan tiyaatarro, tartammada fardaha, iyo godadka khamaarka. Farxad kacsan oo heerkeedu sarreeyo ayaa jirta, hase ahaatee saacadda tijaabadu si dhakhso ah ayay u xidhmaysaa, oo kiis kasta wuxuu ku dhow yahay in weligiis loo go’aamiyo. Shaydaanku wuu arkaa in wakhtigiisu gaaban yahay. Wuxuu hawlgeleyey wakiilladiisa oo dhan si dadka loo khiyaaneeyo, loo marin-habaabiyo, loo mashquuliyo, loona suuxdiyo ilaa maalinta tijaabadu dhammaanayso, oo albaabka naxariistuna weligiis xidhmo.

“Xadgudubku waxay ku dhowaadeen xadkoodii ugu dambeeyey. Jahawareer baa dunida ka buuxa, cabsi weynina mar dhow ayay ku soo degi doontaa dadka. Dhammaadku aad buu u

dhow yahay. Innaga oo runta naqaan waa inaynu isu diyaarinno waxa dhawaan dunida ugu soo degi doona si lama filaan ah oo aad u ba'an.

“Wakhtigan ay xumaantu ku badan tahay ayaynu garan karnaa in dhibaataadii weynayd ee ugu dambaysay ay soo dhowdahay. Marka caasinnimada sharciga Ilaah ay ku dhowaato inay noqoto mid guud ahaan loo wada leeyahay, marka dadkiisa la dulmiyo oo la dhibo ayagoo ay sidaas ku samaynayaan dadkooda kale, Rabbigu wuu soo fara gelin doonaa.

“Waxa aynu taagan nahay marinka hore ee dhacdooyin waaweyn oo aad u culus. Waxsii sheegyadu way rumoobayaan. Taariikh yaab leh oo dhacdooyin badan xambaarsan ayaa lagu qorayaa buugaagta samada. Wax kasta oo dunideenna ku jiraa waa kacsan yihiin. Waxaa jira dagaallo iyo warar dagaallo. Quruumuhu way cadhoodeen, oo wakhtigii kuwii dhintay waa yimid, in la xukumo. Dhacdooyinku way isbeddelayaan si loo soo dedejiyo maalinta Ilaah oo si weyn u soo dhakhsanaysa. Waxay u egtahay in uu hadhay oo keliya muddo aad u gaaban. Hase ahaatee, in kastoo qaran horeba uga kacayo qaran, iyo boqortooyo boqortooyo, haddana weli ma jiro iska horimaad guud. Ilaa iyo hadda afarta dabaylood waa la hayaa ilaa addoommada Ilaah lagu shaabadeeyo fooddooda. Markaas awoodaha dunidu waxay isu abaabuli doonaan dagaalkii ugu dambeeyey ee weyn.” Christian Service, 50, 51.